

Rejent * rok 14 * nr 2(154)
luty 2004 r.

Centrum Naukowe Notariatu

Centrum Naukowe Notariatu na progu 2004 roku

Na posiedzeniu Krajowej Rady Notarialnej w dniu 17.01.2004 r. odbyło się spotkanie z zaproszonymi przedstawicielami Fundacji Centrum Naukowe Notariatu: Zenonem Jabłońskim – prezesem Zarządu Fundacji, Czesławem Waldemarem Salagierskim – przewodniczącym, Leszkiem Zabielskim – wiceprzewodniczącym i Leonardem Drożdżewiczem – sekretarzem Rady Fundacji.

Podczas posiedzenia omawiana była działalność i zasady współpracy Krajowej Rady Notarialnej i rad izb notarialnych z Fundacją Centrum Naukowe Notariatu.

Prezes Krajowej Rady Notarialnej Zbigniew Klejment w swoim wystąpieniu podkreślił doniosłą rolę fundacji w strukturach notariatu.

Jednocześnie silnie zaakcentował rosnące oczekiwania władz samorządu notarialnego i zaapelował do izb notarialnych o wskazanie swoich oczekiwań wobec Centrum Naukowego Notariatu.

Prezes Krajowej Rady Notarialnej nakreślił trzy główne cele fundacji, uzasadniające jej istnienie:

- 1) rozwiązywanie zadań merytorycznych – opinie prawne,
- 2) współpraca z KRN,
- 3) szeroko rozumiana działalność legislacyjna.

Wystąpienie wiceprezesa KRN Jacka Wojdyły – odpowiedzialnego w KRN za współpracę z CNN – stanowiło próbę modelowego umiejscowienia fundacji w strukturach polskiego notariatu.

Prezes Zarządu Fundacji CNN Zenon Jabłoński przedstawił aktualne możliwości działania, zgodnie z obowiązującymi postanowieniami statutu fundacji, oraz przekazał prezesowi KRN Zbigniewowi Klejmentowi dwie opinie prawne, (w aspekcie prac nad zmianą art. 5 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie) przygotowane na zlecenie Fundacji Centrum Naukowe Notariatu:

1. Prof. dr. hab. Pawła Sarneckiego, *Propozycje sformułowań art. 5 prawa o notariacie*, który zaproponował, „aby treść dotychczasowego artykułu 5 podzielić na dwa ustępy. Ustęp 1 obejmowałby treść dotychczasowego zdania 1 artykułu 5, natomiast ust. 2 zawierałby nową treść kontrowersyjnego upoważnienia z dotychczasowego zdania drugiego”. Poniższe propozycje odnoszą się jedynie do ust. 2:

1. „Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Finansów, Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej ustala w drodze rozporządzenia maksymalne stawki taksy za poszczególne czynności notarialne, zróżnicowane stosownie do ich rodzajów, wartości przedmiotu czynności, a także wkładu pracy notariusza i ponoszonych przez niego kosztów, uwzględniając przy tym przeciętne możliwości ich wnoszenia przez obywateli.”

2. „Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Finansów i Prezesem UOKiK i po zasięgnięciu opinii KRN ustala w drodze rozporządzenia maksymalne stawki taksy za poszczególne czynności notarialne, zróżnicowane stosownie do ich rodzajów, wartości przedmiotu czynności, a także wkładu pracy notariusza i ponoszonych przez niego kosztów.”

3. „Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Finansów i Prezesem UOKiK i po zasięgnięciu opinii KRN ustala w drodze rozporządzenia maksymalne stawki za poszczególne czynności notarialne, zróżnicowane stosownie do ich rodzajów, wartości przedmiotu czynności lub ich społecznego znaczenia a także wkładu pracy notariusza i ponoszonych przez niego kosztów.”

2. Dr. hab. Artura Kozaka, *Opinia prawna w sprawie ogólnych kierunków nowelizacji art. 5 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo*

o notariacie (tekst jedn.: Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369 z późn. zm.) w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 grudnia 2003 r. K 49/01, stwierdzającego niezgodność ww. przepisu z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP:

„Przystępując do konstruowania propozycji nowelizacji art. 5 prawa o notariacie, należy przede wszystkim przywołać aktualnie obowiązujące uregulowania. W § 66 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. Nr 100, poz. 908) stwierdzono, że:

1. Wytyczne dotyczące treści rozporządzenia są wskazówkami wyznaczającymi treść rozporządzenia lub sposób ukształtowania jego treści. W wytycznych można wskazać w szczególności:

- a) rozstrzygnięcia, których nie wolno przewidzieć w rozporządzeniu;
- b) granice, w jakich muszą zmieścić się rozstrzygnięcia rozporządzenia;
- c) wymagania, jakim mają odpowiadać rozwiązania przyjęte w rozporządzeniu;
- d) cele, jakie mają zostać osiągnięte przez rozporządzenie;
- e) okoliczności, jakie należy uwzględnić, tworząc rozporządzenie.

2. Stopień szczegółowości wytycznych powinien być dostosowany do rodzaju spraw przekazywanych do uregulowania w rozporządzeniu; wytyczne powinny być bardziej szczegółowe, gdy przekazywane sprawy dotyczą sytuacji prawnej obywateli”.

Projektując nowelizację art. 5 ustawy – Prawo o notariacie, należy oddzielić od siebie kwestie dotyczące procedury wydawania aktu wykonawczego i problemy związane ze sformułowaniem wytycznych wyznaczających jego treść. W kwestii procedury prawodawczej nie można chyba nic zarzucić obecnie obowiązującemu art. 5, poza tym, że dostosowując brzmienie tego przepisu do ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1548) wyrażenie „Ministrem Finansów” należałoby zastąpić wyrażeniem „ministrem właściwym do spraw finansów publicznych”. Z całą pewnością należy również utrzymać obowiązek konsultowania przepisów określających wysokość taksy notarialnej z Krajową Radą Notarialną. Jest to następstwem roli, jaką zawody zaufania publicznego odgrywają w na-

szym porządku konstytucyjnym na podstawie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, potwierdzonej orzecznictwem TK (np. wyrok TK z dnia 18 marca 2003 r. K 50/01, OTK-A 2003, nr 3, poz. 21 oraz cytowane tam orzecznictwo). Wydaje się w związku z powyższym, że najrozsądniejsze byłoby utrzymanie treści obecnego art. 5 oraz dodanie do niego ust. 2 zawierającego wytyczne co do treści aktu wykonawczego.

Odnosnie do taksy notarialnej można założyć, że wolą ustawodawcy jest, aby dolną granicę opłat na rzecz przedstawicieli wolnych zawodów prawniczych stanowił „rodzaj i zawilość sprawy oraz wymagany nakład pracy” prawnika (tak w powoływanych wyżej przepisach ustaw o adwokaturze i o radcach prawnych), górną zaś faktyczna możliwość realizowania przez podmioty prawa ich konstytucyjnych uprawnień (tak w wyroku TK z wyroku z dnia 29 maja 2002 r., P 1/01). Wątpić jednak należy, czy tak określona dolna granica taksy notarialnej mogłaby spełniać wymagania stawiane notariuszom przez prawo o notariacie. Zgodnie z tą ustawą, notariusz może wykonywać swój zawód jedynie w prowadzonej indywidualnie lub ze współnikami kancelarii. Prowadzenie jej wymaga od notariusza szczególnych nakładów finansowych. W tej sytuacji nie można ograniczyć podstawy wymiaru wynagrodzenia notariusza jedynie do „rodzaju i zawilość sprawy oraz wymaganego nakładu pracy”. Wynagrodzenie to musi uwzględniać nakłady ponoszone przez notariusza na wymaganą ustawowo formę prowadzenia jego działalności. Z kolei, ustalając górne granice taksy, należy podkreślić konieczność znalezienia równowagi pomiędzy uzasadnionymi interesami notariuszy, podmiotów prawa, dla których wysokość taksy notarialnej określa możliwość faktycznego realizowania ich uprawnień, oraz Skarbu Państwa, który ponosiłby koszty czynności notarialnych w zastępstwie podmiotów zwalnianych z ich ponoszenia w trybie art. 6 pr. o not.

Reasumując, przedstawione wyżej postulaty spełnia np. następująca redakcja art. 5 pr. o not.:

„1. Notariuszowi za dokonanie czynności notarialnych przysługuje wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej właściwe dla danej czynności. Takse ustala, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu ministrem właściwym do spraw finansów publicznych i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej.

2. Taksa notarialna powinna gwarantować materialne podstawy wolnego charakteru zawodu notariusza oraz umożliwiać podmiotom prawa realizację ich konstytucyjnych uprawnień poprzez faktyczną możliwość samodzielnego korzystania z kompletnej obsługi prawnej”.

Odniesiono się również do opłat za czynności adwokatów i radców prawnych.

Prezes Zarządu Fundacji CNN Zenon Jabłoński poinformował, że liczni przedstawiciele notariatu polskiego zwracają się do Zarządu, w tym do prezesa Zarządu Fundacji CNN, z prośbami o udzielenie opinii prawnych w trudnych i kontrowersyjnych sprawach praktyki notarialnej. Powyższa działalność opiniodawcza, świadczy o postępującym wzroście autorytetu fundacji w środowisku notarialnym, a tym samym jest kolejnym etapem jej rozwoju.

Zenon Jabłoński, stwierdził, że strona internetowa www.krn.org.pl jest dziełem Centrum Naukowego Notariatu. Z usług wewnętrznej strefy serwisu internetowego Krajowej Rady Notarialnej, dostępnej dla zalogowanych użytkowników (których liczba stale rośnie), korzysta 510 notariuszy (z 499 kancelarii notarialnych). I tak, w izbach notarialnych: warszawskiej – 109, gdańskiej – 74, lubelskiej – 64, poznańskiej – 54, katowickiej – 51, krakowskiej – 48, wrocławskiej – 30, łódzkiej – 24, rzeszowskiej – 23 i białostockiej – 22.

Ponadto podkreślił, że tylko w Polsce dopuszcza się do obrotu cywilnoprawnego dokumenty prywatne notariuszy anglosaskich, legalizowane przez polskich konsulów za granicą. Mając to na uwadze, mocno zaakcentował pilną potrzebę zajęcia się powyższym problemem przez notariat polski.

Poruszono również sprawę finansowania CNN, wskazywano na system dotacyjny (tj. fundatora – Krajową Radę Notarialną i rady izb notarialnych) oraz system samofinansowania się fundacji.

Wspólne spotkania samorządu notarialnego i Centrum Naukowego Notariatu służą zacieśnianiu kontaktów pomiędzy nimi, w celu realizacji ustawowych zadań notariatu polskiego.

Leonard Drożdżewicz